

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 512/2022-33

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ladislava Duditša (sudca spravodajca) a zo sudcov Libora Duľu a Miroslava Duriša v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky obchodnej spoločnosti **LINEA Property, s. r. o.**, Drieňová 34, Bratislava, IČO 31 322 247, zastúpenej Mgr. Vladimírom Šárnikom, advokátom, Rožňavská 2, Bratislava, proti postupu Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 26 C 17/2007 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 26 C 17/2007 **b o l o p o r u š e n é** základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Sťažovateľke **p r i z n á v a** finančné zadostučinenie v sume **3 500 eur**, ktoré **j e** jej Okresný súd Bratislava I **p o v i n n ý** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
3. Okresný súd Bratislava I **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľke trovy konania v sume **738,47 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 30. marca 2022 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a svojho práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 26 C 17/2007 (ďalej len „napadnuté konanie“). Sťažovateľka navrhuje

priznanie primeraného finančného zadost'učinenia vo výške 15 000 eur, zároveň žiada, aby ústavný súd prikázal okresnému súdu v napadnutom konaní konať.

2. Uznesením ústavného súdu č. k. IV. ÚS 512/2022-19 z 11. októbra 2022 bola ústavná s'ťažnosť s'ťažovateľky prijatá na ďalšie konanie v celom rozsahu.

3. Z ústavnej s'ťažnosti, zo súdneho spisu a z priložených príloh vyplynul nasledujúci stav veci: S'ťažovateľka vystupuje v napadnutom konaní v právnom postavení žalobkyne o zaplatenie finančnej sumy 16 067,12 eur proti žalovanému hlavnému mestu Slovenskej republiky Bratislave a mestskej časti Bratislava-Ružinov z titulu náhrady za umiestnenie verejnej miestnej komunikácie na pozemku vo vlastníctve s'ťažovateľky. Napadnuté konanie začalo 12. júna 2007. Okresný súd ustanovil uznesením z 20. októbra 2010 znalca na účely stanovenia trhovej ceny pozemku. Znalec zhotovil znalecký posudok 29. júla 2011. Uznesením okresného súdu zo 6. júla 2015 bolo nariadené kontrolné znalecké dokazovanie znaleckou organizáciou, ktorá znalecký posudok vyhotovila 10. júna 2020, s'ťažovateľka 29. júla 2021 do konania predložila vlastný súkromný znalecký posudok. Okresný súd o veci rozhodol 30. marca 2022 v poradí prvým meritórnym rozsudkom, ktorým uložil žalovanému zaplatiť s'ťažovateľke sumu 983,34 eur s príslušenstvom. S'ťažovateľka napadla rozsudok okresného súdu odvolaním podaným 19. apríla 2022.

II.

Argumentácia s'ťažovateľky

4. S'ťažovateľka v podanej ústavnej s'ťažnosti argumentuje, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní došlo k porušeniu jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov a práva na prejednanie veci v primeranej lehote. Konanie trvá celkovo už takmer 15 rokov, pričom obdobia nečinnosti presahujú už dobu 10 rokov. Podľa jej názoru predmet konania nie je výnimočne zložitý, aj keď bolo potrebné nariadiť znalecké dokazovanie, čo ovplyvnilo dĺžku napadnutého konania. S'ťažovateľka svojím správaním neprispela k celkovej dĺžke konania. Vzhľadom na opakovanú dlhodobú nečinnosť okresného súdu žiada s'ťažovateľka priznať primerané finančné zadost'učinenie v sume 15 000 eur, t. j. za každý rok konania sumu 1000 eur s poukazom na rozhodnutie Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) vo veci Apicella proti Taliansku.

III.

Vyjadrenie okresného súdu a replika s'ťažovateľky

III.1. Vyjadrenie okresného súdu:

5. Okresný súd uznal v napadnutom konaní nečinnosť, a to v obdobiach od 26. októbra 2011 do 9. apríla 2013, od 12. júna 2013 do 2. novembra 2014, od 6. januára 2015 do 5. júla 2015 a od 23. júna 2020 do 10. júna 2021, pričom dôvody nekonania boli objektívneho charakteru a spočívali najmä v nadmernej zaťažnosti konajúceho súdu. Okrem toho poukázal aj na nepriaznivú situáciu okresného súdu týkajúcu sa personálneho obsadenia a množstva nevybavených vecí. K dĺžke konania prispela aj skutočnosť, že súdny spis sa takmer 5 rokov nachádzal v znaleckom ústave na účely vypracovania znaleckého posudku.

6. K veci sa vyjadril aj zákonný sudca, ktorý poukázal na to, že je v poradí štvrtým zákonným sudcom v prejednávanej veci, vec mu bola pridelená dodatkom č. 7 k rozvrhu práce na rok 2017 27. decembra 2017. Po doručení kontrolného znaleckého posudku zákonný sudca nariadil pojednávanie na 2. marec 2022, vyhlásil dokazovanie za skončené a na účely vyhlásenia rozsudku pojednávanie odročil na 30. marec 2022, keď bola vec meritórne rozhodnutá.

III.2. Replika sťažovateľky:

7. Sťažovateľka zotrvala na dôvodoch podanej ústavnej sťažnosti, uviedla že pri posudzovaní, či v napadnutom konaní došlo k porušeniu označených práv sa zohľadňuje doba trvania konania, postup súdu, právna a skutková zložitosť veci, dôležitosť veci pre účastníka a správanie účastníka v konaní. Nadmerná pracovná zaťaženosť súdu, nepriaznivá situácia v personálnom vybavení súdu a ani nečinnosť znalca ustanoveného súdom, proti ktorému možno využiť poriadkové opatrenia, prípadne jeho pochybenia signalizovať ministerstvu ako podnet na uloženie sankcie, nezbavujú štát zodpovednosti za vznik prietáhov v konaní.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

8. Ústavný súd podľa § 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ústavnou sťažnosťou a so stanoviskami účastníkov konania, ako aj s obsahom spisu všeobecného súdu dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci, a preto pristúpil k posúdeniu veci samej.

9. Podstata námietok sťažovateľky v súvislosti s namietaným porušením jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote je založená na tvrdení o nekonaní, resp. o neefektívnej činnosti okresného súdu v napadnutom konaní.

10. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru ESLP k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie veci v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 302/2020).

11. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietáhom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou spravidla zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú (i) právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, (ii) správanie účastníka súdneho konania a (iii) postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou ESLP v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa.

12. V súlade s opakovanou judikatúrou ústavného súdu (III. ÚS 243/2017, III. ÚS 451/2017, II. ÚS 481/2017) v prípadoch extrémnych prietáhov v konaní dochádza k porušeniu práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov už samotnou dĺžkou súdneho konania, ktorá

predlžuje stav právnej neistoty do takej miery, že sa právo na súdnu ochranu stáva iluzórnym, a teda ho ohrozuje vo svojej podstate (I. ÚS 39/00, I. ÚS 66/03, III. ÚS 113/07).

13. Vzhľadom na extrémnu dĺžku konania ústavný súd vôbec nepovažoval za významné podrobne skúmať uvedené kritériá, pretože ani právne či skutkovo náročnejší spor nesmie trvať v právnom štáte takú dobu (I. ÚS 760/2016, IV. ÚS 21/2018) a platí, že oneskorená spravodlivosť je odmietnutou spravodlivosťou (rozsudok ESLP z 20. 5. 2010 vo veci Medvedskyyi proti Ukrajine).

14. Potreba nariadenia znaleckého dokazovania nesporne prispela k dĺžke napadnutého konania, rovnako aj dĺžka vypracovania kontrolného znaleckého posudku, avšak celková dĺžka napadnutého konania v trvaní 15 rokov je sama o sebe neakceptovateľnou.

15. Ústavný súd popri konštatovaní o neprijateľnosti dĺžky trvania sporu považuje za potrebné poznamenať, že sťažovateľka podala ústavnú sťažnosť v rovnaký deň, na ktorý bol nariadený procesný úkon verejného vyhlásenia rozsudku. Z ústavnej sťažnosti ani z vyjadrenia okresného súdu pritom nevyplýva, že by sa sťažovateľka v priebehu sporu domáhala odstránenia prieťahov v konaní inými dostupnými prostriedkami, napríklad podaním sťažnosti predsedovi okresného súdu. Na túto okolnosť ústavný súd prihliadol pri určení výšky primeraného finančného zadost'učinenia. Rozhodnutím okresného súdu vo veci samej došlo z formálneho hľadiska k ukončeniu právnej neistoty sťažovateľky vo vzťahu k predmetu sporu, z materiálneho hľadiska však právna istota sťažovateľky nebola odstránená, k čomu dôjde až právoplatnosťou rozhodnutia v merite sporu.

16. K námietke okresného súdu týkajúcej sa nepriaznivej personálnej situácie, ako aj nadmernej zaťažnosti okresného súdu ústavný súd uvádza, že neprimerane vysoký nápad vecí nezabavuje Slovenskú republiku záväzku zabezpečiť plynulý výkon justície (II. ÚS 40/97, III. ÚS 17/02, III. ÚS 69/2011), rovnaký záver vyplýva aj z judikatúry ESLP, v zmysle ktorej je na členských štátoch, aby organizovali svoje právne systémy takým spôsobom, aby zaručili rozhodnutie o veci v primeranej lehote, preto nadmerné pracovné zaťaženie nemožno vziať do úvahy (porov. Vocaturo proti Taliansku, rozhodnutie z 24. 5. 1991, Séria A č. 206-C, § 17; Cappello proti Taliansku, rozhodnutie z 27. 2. 1992, Séria A č. 230-F, § 17; sťažnosť vo veci Bieliński proti Poľsku, č. 48762/19, rozhodnutie z 21. 7. 2022, § 46).

17. Na základe uvedeného preto ústavný súd konštatuje, že okresný súd v napadnutom konaní porušil základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (výrok 1).

18. Vzhľadom na to, že okresný súd o veci sťažovateľky už neprávoplatne rozhodol a vec bola 17. júna 2022 predložená odvolaciemu súdu, ústavný súd nevyhovел návrhu na vyslovenie príkazu konať (výrok 4).

V.

Priznanie primeraného finančného zadost'učinenia

19. Cieľom primeraného finančného zadost'učinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (m. m. napr. IV. ÚS 210/04, IV. ÚS 302/2020).

20. V prerokúvanom prípade podľa názoru ústavného súdu prichádza do úvahy priznanie finančného zadosťučinenia. Ústavný súd prihliadol na to, že napadnuté konanie pred okresným súdom trvá viac ako 15 rokov, pričom na druhej strane zohľadnil, že nejde o vec, ktorá by si z hľadiska jej významu pre sťažovateľku vyžadovala zvlášť starostlivý prístup súdu, čo dokumentuje aj absencia aktivity sťažovateľky proti pretrvávajúcim prieťahom v priebehu sporu. Ústavný súd zohľadnil aj to, že po skutkovej stránke bola vec zložitejšia a vyžadovala vykonanie znaleckého dokazovania na zistenie rozsahu užívania pozemku žalovaným a hodnoty pozemku.

21. V týchto okolnostiach sa ústavnému súdu javí ako primerané priznanie finančného zadosťučinenia vo výške 3 500 eur, ktoré bude povinný uhradiť okresný súd v zmysle § 135 ods. 1 zákona o ústavnom súde do 2 mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu (výrok 2). V prevyšujúcej časti návrhu sťažovateľky na priznanie primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd nevyhovел (výrok 4).

VI. Trovy konania

22. Ústavný súd priznal sťažovateľke (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania v celkovej sume 738,47 eur v zmysle návrhu sťažovateľky.

23. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľky ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (§ 11 ods. 3). Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2022 je vo výške 193,83 eur a hodnota režijného paušálu je vo výške 11,63 eur. Sťažovateľke vznikol nárok na náhradu trov konania za tri úkony právnej služby uskutočnené v roku 2022 (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti ústavnému súdu, písomná replika), čo spolu činí sumu 739,66 eur vrátane príslušnej sadzby dane z pridanej hodnoty, pretože právny zástupca je subjektom registrovaným pre daň z pridanej hodnoty ako jej platiteľ. Sťažovateľka si uplatnila náhradu trov konania vo výške 738,47 eur, preto jej bola priznaná ňou požadovaná suma.

24. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 Civilného sporového poriadku) označeného v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu (výrok 3).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 24. novembra 2022

**Ladislav Duditš
predseda senátu**